

แถลงการณ์องค์การภาคประชาสังคม
ต่อกรณีกฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้บุกเบิก ทำประโยชน์
และที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. 2561 ของประเทศไทยเมียนมาร์ และประเทศที่เกี่ยวข้อง

16 พฤศจิกายน 2561

แม้จะมีการต่อต้านของสาธารณชนต่อกฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่า (Vacant, Fallow & Virgin Land Management Law) ของประเทศเมียนมาร์และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว กฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนั้นก็ได้รับการประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2561 หลังจากนั้นไม่นาน ในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2561 คณะกรรมการกลางเพื่อการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่า ก็ได้ออกจดหมายแจ้งแก่สาธารณชนว่า บุคคลหรือองค์กรใดที่ใช้ที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ หรือที่ดินรกร้างว่างเปล่าโดยมิได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลางฯ จะต้องไปขึ้นทะเบียนที่ดินดังกล่าว

มาตราที่ 22 (ข) ของกฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้ผู้ใช้ที่ดินต้องไปขึ้นทะเบียนที่ดินตามข้อกำหนดภายในเวลาหกเดือนหลังจากการประกาศใช้กฎหมาย นอกจากนี้ ตามความในมาตราที่ 27 (ก) บุคคลใดที่ใช้ที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ หรือที่ดินรกร้างว่างเปล่าโดยมิได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลางฯ จะต้องโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนจั๊ต หรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจากถือเป็นการละเมิดมาตราที่ 22 (ข-3) ด้วย

จุดยืนองค์กรทั้งหลายที่ได้ลงนามเบื้องต้นท้ายแถลงการณ์ ต่อกฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่าฉบับแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

1. นโยบายการใช้ที่ดินแห่งประเทศไทยเมียนมาร์ ซึ่งผ่านการรับรองจากสำนักประธานาธิบดีในเดือนมกราคม พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้คณะกรรมการกลางแห่งชาติเพื่อการใช้ที่ดิน มีหน้าที่ร่างกฎหมายที่ดินระดับชาติที่ครอบคลุมและทดแทนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินซึ่งมีอยู่แล้วราว 60 ฉบับ ทั้งนี้ นโยบายการใช้ที่ดินข้อที่ 66 (ข) ตอนที่ 8 ว่าด้วย "สิทธิการใช้ที่ดินของชนชาติพันธุ์" กำหนดให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิการถือครองที่ดินตามจารีต และวิถีปฏิบัติตามจารีตท้องถิ่นในการจัดการที่ดินของชนชาติพันธุ์อย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะการใช้ที่ดินนั้นจะได้รับการขึ้นทะเบียน บันทึก หรือทำแผนที่ไว้หรือไม่ กฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. 2561 ฉบับนี้ จึงถือเป็นการขัดแย้งและป้อนทำลายบทบัญญัติทางนโยบายดังกล่าว
2. หากมองโดยผิวเผินจะพบว่า มาตรา 30 (ข) ของกฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่า ดูเหมือนจะยอมรับการใช้ที่ดินตามจารีตของชนชาติพันธุ์ หากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อบัญญัติในทางปฏิบัติและข้อกำหนดอื่น ๆ เพื่อเสริมเติมให้สมบูรณ์ มาตราดังกล่าวก็กลับส่งผลให้ผู้คนที่ต้องสูญเสียที่ดินของตนไปในอีกทางหนึ่ง
3. กฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่าของเมียนมาร์ มีเนื้อหาเป็นปฏิปักษ์โดยสิ้นเชิงต่อบรรทัดฐานแห่งความเป็นสหพันธรัฐประชาธิปไตย อันเป็นเจตจำนงที่เหล่าชนชาติพันธุ์ได้แสดงไว้ในกระบวนการสันติภาพปางโหลงในศตวรรษที่ 21 กฎหมายดังกล่าวนี้ ละเลยและทำให้ประเด็นที่ได้อภิปรายไว้ในกระบวนการสันติภาพนั้นปราศจากความหมาย และจึงจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลและองค์กรติดอาวุธของชนชาติพันธุ์ในปัจจุบันด้วย ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้จึงเปล่าประโยชน์ หากจะต้องยกเลิกไปโดยสมบูรณ์

4. ในพื้นที่ของชนชาติพันธุ์นั้น ไม่มีผืนดินแห่งใดที่ยังมิได้มีการบุกเบิกหรือทำประโยชน์ และไม่มีผืนดินใดที่รกร้างว่างเปล่า กฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่เพิ่งได้รับการประกาศใช้ในเมียนมาร์นั้น ส่งผลให้ประชาชนที่ต้องพึ่งพาผืนดินผืนป่ากลายเป็นบุคคลไร้ที่ดิน ดังนั้น แทนที่จะประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ พื้นฐานความจำเป็นอันสูงสุดจึงคือการรับรองวิถีจารีตและสิทธิในที่ดินของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และปกป้องรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของผู้คนที่พึ่งพาอาศัยที่ดินทั้งหลาย
5. กฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่าฉบับปัจจุบันของเมียนมาร์ ถือเป็นกฎหมายอันยอดเยี่ยม ซึ่งให้ความสำคัญสูงสุดแก่การสร้างตลาดที่ดินสำหรับนักลงทุนที่จะก้าวเข้ามาในนามของการพัฒนา กฎหมายฉบับนี้ผลักดันให้ผู้คนนับล้านต้องกลายเป็นอาชญากรผู้กระทำความผิดกฎหมายและไร้ที่ดิน อีกทั้งยังทำลายล้างวิถีการดำรงชีพ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสถานะทางสังคมของพวกเขา ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงจะต้องยกเลิกการบังคับใช้กฎหมายนี้ และประกาศใช้กฎหมายที่ดินแห่งสหพันธรัฐซึ่งปกป้องรักษาซึ่งศักดิ์ศรี ชีวิต วิถีดำรงชีพ และอัตลักษณ์ของประชาชน
6. กฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่าฉบับนี้ มิได้พิจารณาครอบคลุมถึงประชาชนที่ถูกบังคับให้พลัดถิ่นฐานอันเนื่องมาจากความขัดแย้งต่าง ๆ หากกลับประกอบไปด้วยความพยายามที่จะยื้อแย่งเอาที่ดินจากประชาชนชาติพันธุ์ทั่วประเทศ สันติภาพอันแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อรัฐบาลออกกฎหมายที่รับรองสิทธิในการกำหนดใจตนเอง (self - determination) และสิทธิตามจารีตของประชาชนชาติพันธุ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดิน ตามบรรทัดฐานของความเป็นสหพันธรัฐประชาธิปไตย
7. นับแต่มีการประกาศใช้กฎหมายการจัดการที่ดินที่ยังมิได้มีการบุกเบิก ทำประโยชน์ และที่ดินรกร้างว่างเปล่าฉบับแรกและกฎหมายที่ดินเพื่อการเกษตรเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555 ได้เกิดกรณีการยึดที่ดินและคดีความต่อชาวไร่ชาวนาเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในประเทศเมียนมาร์ ในปีพ.ศ. 2560 เพื่อสกัดกั้นการเคลื่อนไหวต่อต้าน จึงได้มีการเสนอบทลงโทษเพิ่มขึ้นและเสนอร่างกฎหมายได้มาซึ่งที่ดินต่อรัฐสภา กล่าวโดยสรุปก็คือ ความพยายามเหล่านี้มิได้แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้านที่ดิน หากแต่จะทำให้สถานการณ์ขยายตัวและเลวร้ายลงมากขึ้น รัฐบาลจึงควรยุติการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ (รวมถึงแก้ไขเพิ่มเติมใหม่) และออกกฎหมายที่ดินสำหรับสหพันธรัฐฉบับใหม่ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรเป็นผู้ลงทุนชีวิตบนผืนดิน และเขาเป็นผู้เลี้ยงดูสังคมทั้งหมดโดยรวมจากรุ่นสู่รุ่น ที่ดินถือเป็นสายเลือดของเกษตรกรชาติพันธุ์ พวกเขาจึงสมควรจะได้เป็นผู้จัดการผืนดินที่ตนได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีสิทธิถือครองโดยจารีต แนวทางของสหพันธรัฐจะต้องได้รับการนำมาใช้เพื่อปกป้องรักษาวิถีการจัดการที่ดินตามจารีต ซึ่งระบบดังกล่าวนี้ได้หล่อเลี้ยงเกษตรกรมาแล้วหลายชั่วอายุคนและสนับสนุนการพัฒนาอย่างสันติของรัฐตลอดมา เพื่อแก้ไขปัญหที่ดินภายในประเทศเมียนมาร์อย่างสันติ การปล่อยให้เกษตรกรชาติพันธุ์ผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการนี้ได้มีบทบาทนำในการตัดสินใจชะตาของผืนดินจึงมีความสำคัญยิ่ง

ปัญหาและความขัดแย้งในที่ดินยังคงแผ่ขยายในหลายรูปแบบ ด้วยหลายสาเหตุ และในหลายแห่งทั่วประเทศเมียนมาร์ จึงไม่มีหนทางแก้ไขแต่เพียงทางเดียวโดด ๆ ได้ เราจำเป็นต้องมีวิถีทางที่มาจากความร่วมมืออย่างเป็นประชาธิปไตยที่จะสามารถตอบสนองสิทธิในที่ดินของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์และบริบทที่หลากหลายของประเทศ ก่อต่อสู่และความขัดแย้งว่าด้วยที่ดินที่มีอยู่ ควรได้รับการแก้ไขด้วยกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายที่ตอบสนองสิทธิต่อที่ดินของประชาชน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การเป็นสหพันธรัฐของเมียนมาร์

1. กระบวนการสร้างกฎหมายที่ดินของสหพันธรัฐฉบับใหม่ จะต้องทำให้การมีส่วนร่วมโดยเต็มที่และมีความหมายคุณค่าของประชาชนชาติพันธุ์จากหลากหลายพื้นที่เป็นไปได้จริง
2. กฎหมายที่ดินฉบับใหม่จะต้องยอมรับและรับรองวิธีการจัดการและการใช้ที่ดินตามจารีต ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติที่ดีที่ใช้อยู่ในพื้นที่ชาติพันธุ์ ณ ปัจจุบัน
3. กฎหมายที่ดินฉบับใหม่นี้จะต้องยอมรับสิทธิของประชาชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ในการตัดสินใจใด ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตของตน และเป็นอิสระจากคำตัดสินจากการรวมศูนย์อำนาจอันเกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินทุก ๆ ประการ

แถลงการณ์ลงนามโดยองค์กรดังต่อไปนี้